

Andrej Bán: Človek v ohrození je už istou značkou

„Pomoc ľuďom v krízových oblastiach sveta organizujú mnohí, som však hrdý na to, že Človek v ohrození je „človekom terénu“. Ak mám spomenúť iba jedno kritérium našej práce, je to adresnosť. Adresnosť podľa potrieb komunit v dotknutých krajinách, ale aj adresnosť pre darcov na Slovensku, aby videli, aké je využitie ich darov. V priebehu desiatich rokov našej činnosti máme preukázateľné výsledky v dvadsiatich krajinách. Nemenej významnou formou našich pestrých aktivít je však aj kultivácia verejnosti na Slovensku smerom k vyššej empatii a citlivosti voči najvážnejším problémom sveta.“ Andrej Bán

Fotograf a publicista Andrej Bán je jedným z mála slovenských novinárov, ktorý sa už roky neúnavne venuje humanitárnej a rozvojovej pomoci ľuďom v ohrození v rôznych kútoch sveta. Spolu so skupinou ďalších slovenských novinárov založil v roku 1999 neziskovú mimovládnu organizáciu Človek v ohrození, ktorá je členom Platformy rozvojových mimovládnych organizácií na Slovensku a ako jediná slovenská organizácia je tiež partnerom Úradu pre humanitárnu pomoc Európskej komisie ECHO. Poslaním tejto organizácie je účinne pomáhať ľuďom, ktorí trpia dôsledkami vojnových konfliktov, prírodných katastrof a autoritárskych režimov, ako aj vzdelávaciu a osvetovú činnosť na Slovensku o krízových oblastiach sveta, ľudských právach a globálnych problémoch. Andrej Bán prijal pozvanie predstaviť túto významnú organizáciu na Envirofilme.

Čo spôsobilo, že sa intenzívne venujete humanitárnej a rozvojovej činnosti v extrémnych spoločenských aj environmentálnych podmienkach?

Je to moje presvedčenie, že to má zmysel, že tým pomáhame ľuďom na Slovensku vytvárať väčší záujem

Afganistan v novembri 2009

Múr na palestínskej strane v Betleheme, ktorý vybuďoval Izrael z bezpečnostných dôvodov (2008)

Afganistan v novembri 2009

Afganistan v novembri 2009

o problémy sveta a tiež úsilie prispievať – v rámci našich skromných možností – k ich riešeniu. Opakovane sa presviedčam, podľa ohlasu čitateľov a záujmu o rôzne besedy, že to má zmysel, najmä v prípade mladých ľudí, ktorí sa učia jazyky, chcú spoznávať svet a sú rozhladení. Prinášať reportáže z Pakistanu, Afganistanu, Kosova či Haiti je, samozrejme, náročné, no kým mám sily, chcem v tom pokračovať. Pretože svedectvo obrazom (fotografie) aj slovom považujem za súčasť humanitárnej činnosti, kľúčové je poskytnúť informácie čitateľom a darcom.

OZ Človek v ohrození sa do povedomia slovenskej verejnosti dostalo aj vďaka vašej publikačnej a vzdelávacej činnosti. Stojíte na čele tohto občianskeho združenia, čo to pre vás znamená osobne aj profesionálne?

Človeka v ohrození sme založili počas konfliktu v Juhoslávii so skupinou priateľov, väčšinou novinárov. Inšpirovala nás najmä česká organizácia Člověk v tísni, staršia a skúsenejšia. Tiež ju o desať rokov skôr založili novinári ako svedkovia vojen pri rozpade ZSSR. Naším ich hlavným krédom je adresnosť a efektívnosť – pre darcov, no najmä pre tých, ktorým je pomoc určená.

Fotograf a publicista Andrej Bán (1964). Publikuje fotografie v rešpektovaných zahraničných médiách (Newsweek, The Guardian, Libération, Der Spiegel a iné). Zameriava sa na krízové oblasti sveta (Kosovo, Pakistan, Afganistan, Irán, Blízky Východ, Srí Lanka, Kaukaz, Haiti a pod.) Je kmeňovým reportérom a fotografom slovenského časopisu *Týždeň* (www.tyzden.com) a pravidelne spolupracuje s českým časopisom *Reflex* (www.reflex.cz). Je kurátorom viacerých výstav v rámci Mesiaca fotografie v Bratislave, autorom článkov o fotografii, lektorom fotografických dielní na Letnej fotoškole v Poprade (1995, 2003) a členom medzinárodnej poroty Czech Press Photo (2000 až 2004).

Je predseda humanitárnej organizácie *Človek v ohrození* (www.clovekvohrozeni.sk), spoluzakladateľ občianskeho združenia *Slovak documentary Photo*. V roku 2002 vyhral 1. ročník grantového programu Photodocument.sk udeleného agentúrou Juraj Vaculík Creative studio. V roku 2005 mu bola udelená cena *Krištáľové krídlo* za mimoriadny prínos pri pomoci krajinám po cunami. V roku 2006 získal *Novinársku cenu* udelenú nadáciou Open Society Foundation (OSF) za najlepšiu reportáž (Krajina hrobov, Bosna) a v tom istom roku sa stal víťazom 1. ročníka ocenenia *Osobnosť slovenskej fotografie*, ktoré mu udelila medzinárodná porota Stredoeurópskeho domu fotografie (www.sedf.sk) za knihu a výstavu *Iné Slovensko*. Tento súbor fotografií prezentovali v septembri 2006 na festivale VISA POUR L'IMAGE v Perpignane vo Francúzsku. *Novinársku cenu* získal aj v roku 2007 za reportáže z Kosova, ako aj v roku 2008 za reportáže z Balkánu (kategória najlepšia reportáž v printových médiách) a za fotografie voľieb v Kosove (kategória najlepšia fotografia).

Je autorom námetu viacerých dokumentárnych filmov, ktoré získali mnohé ocenenia doma aj v zahraničí (napríklad film *MY ZDES* o rodine Slovákov z Kazachstanu, režisér Jaro Vojtek).

Žije v Bratislave.

(ban@euroweb.sk, www.andrejban.com)

lekármi z tímu prof. Krčméryho, na dvore nemocnice Sv. Damiána v hlavnom meste Port-au-Prince. S elektrinou aj vodou boli problémy, takisto s bezpečnosťou. To je však súčasť rizika. Spali sme málo, čas sme chceli maximálne využiť na monitorovanie situácie v teréne. Presúvali sme sa v prenájatých autách s miestnym šoférom. Pomohlo mi, že ovládam francúzštinu. A zvládanie stresu? Bez toho to nejde, azda mi pomohli skúsenosti získané na doterajších cestách.

O Slovákoch je známe, že sa menej zapájajú do rôznych charitatívnych kampaní, napr. v porovnaní s Čechmi. Akú skúsenosť má vaše združenie v tomto smere?

Situácia v tomto smere sa na Slovensku veľmi zmenila k lepšiemu. Pred desiatimi rokmi, keď sme začínali, mali verejné zbierky u nás pomerne malý ohlas. Na opravu školy v Kosove sme vyzbierali stovky tisíc vtedajších korún. Ľudia zrejme menej dôverovali humanitárnym organizáciám, že pracujú efektívne. Dnes dosahujú výnosy verejných zbierok stovky tisíc eur, darcovia – nielen od nás, ale aj od iných organizácií – dostávajú spätnú väzbu, informácie, ako sme ich dary použili. Ukazujeme formou fotografií, filmov, reportáží výsledky našich aktivít, pozývame hostí z krízových krajín na Slovensko. Veľmi účinnou novou

Opravovali sme okrem iného školu v Kosove, stavali sme po cunami na Srí Lanke dedinu pre rybárov, máme mnohé programy v Afganistane, Gruzínsku, v Keni. Pôsobili sme za desať rokov v dvadsiatich krajinách. Okrem toho máme široké spektrum aktivít na Slovensku, kde organizujeme verejné diskusie, máme projekty globálneho vzdelávania na školách, pripravujeme veľmi populárny festival dokumentárnych filmov *Jeden svet*. Ohlas na naše aktivity pre mňa znamená presvedčenie, že to má zmysel, že Slováci si čoraz viac uvedomujú, že z krajiny, ktorá pomoc nedávno prijímala, sme sa zmenili na krajinu, ktorá pomoc poskytuje.

Ako znášate stres, napr. pri vašej nedávnej misii v zemetrasením zničenom, zbadačenom Haiti?

Vždy hovorím a myslím to vážne, že nejde o mňa, ako ja znášam stres, strach či zlé podmienky – ide o ľudí v tých krajinách, kde bola vojna alebo zemetrasenie, o ktorých chcem vydať svedectvo obrazom aj slovom. Chápem však, že čitateľov zaujímajú aj bežné veci: kde spím, ako sa stravujem, ako cestujem a podobne. Nuž, na Haiti sme po zemetrasení spali v stanoch spoločne so slovenskými

Gruzínsko asi dva roky po vojne s Ruskom v lete 2008

Haiti 20 dní po zemetrasení 2010

formou sa stali tzv. darcovské SMS, poskytované mobilnými operátormi. Ľudia teda nemusia chodiť do banky, môžu poslať príspevok cez svoj telefón. Okrem toho, vznikol *Slovak AID*, teda systém štátnej rozvojovej pomoci.

Čím je OZ *Človek v ohrození* jedinečné, prečo by darcovia mali podporiť toto združenie?

Nazdávam sa, pri uznaní kvalít iných partnerských organizácií, že *Človek v ohrození* je už istou značkou. Ako som spomínal, poskytujeme najmä adresnú, efektívnu posthumanitárnu asistenciu a pomoc. V týchto týždňoch sme rozbehli na Haiti dlhodobú misiu, ktorá tam bude prítomná minimálne sedem mesiacov. Chceme pomôcť obyvateľom vo vidieckych oblastiach pri meste Leogane obnoviť si svoje zdroje obživy, najmä poľnohospodárstvo, obnoviť si domy, školy, napomôcť im vytvoriť efektívny systém narábania s odpadom.

Ako najradšej relaxujete?

Nuž, príliš nerelaxujem, čo je, žiaľ, pravda. Veľa cestujem, veľa pracujem. Ak mám voľný čas, rád ho trávim v tichu prírody.

Prípravila Alena Kostúriková